

ประโยค ป.ธ. ๙
แต่ง ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

อริยฐานบารมี คำว่า อริยฐานะที่เรามาพูดในภาษาไทยว่า อริยฐาน ได้แก่ความตั้งใจมุ่งมั่นซึ่งทุก ๆ คนจะต้องมีกิจที่พึงทำทุกอย่าง คนทุกคนทำอย่างไร มีความต้องการในผลที่จะพึงได้จากการกระทำ ความสำเร็จคือการได้บรรลุถึงผลนั้นต้องอาศัยกรรมข้อหนึ่ง คือ อริยฐาน ได้แก่ ความตั้งใจมุ่งมั่นดังกล่าวแล้ว และจำต้องมีอริยฐานทั้งในผลทั้งในเหตุ เช่น ในการศึกษาเล่าเรียนต้องมีอริยฐานในผลคือความสำเร็จการศึกษา ในเหตุคือการศึกษาไปโดยลำดับ ในการงานต้องมีอริยฐานในผลคือความได้ทรัพย์ ยศ เป็นต้น ในเหตุคือการทำงานให้ดี ในด้านความคิดต้องมีอริยฐานในผลคือความมีเกียรติด้วยความดีในเหตุคือความเว้นความชั่วทำความดี คนโดยมากมักอริยฐานในผลที่ตนชอบอยู่ด้วยกันทั้งนั้น เช่น ตั้งใจมุ่งมั่นจะเป็นนักปราชญ์ จะเป็นเศรษฐี จะได้นั้นได้นี้ เป็นนั่นเป็นนี่ต่าง ๆ แต่ขาดอริยฐานในเหตุ คือความตั้งใจมุ่งมั่นในอันที่จะประกอบเหตุให้สมแก่ผลที่ประสงค์ เช่น เกียจคร้านที่จะเล่าเรียนเขียนอ่าน จะให้เป็นนักปราชญ์ขึ้นมาเอง เกียจคร้านที่จะประกอบอาชีพในทางที่ชอบ เก็บหอมรอมริบสะสมขึ้นโดยลำดับ เหมือนอย่างก่อไฟกองน้อยให้ค่อยโตขึ้น จะให้เป็นกองโตขึ้นมาทันที ไม่ชอบที่จะเว้นความชั่วทำความดี หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า ชอบทำชั่วไม่ชอบทำดี แต่ก็อยากเป็นคนมีเกียรติ มีความดีใครว่าไม่ดีเป็นไม่ได้ ฉะนั้น อริยฐานในเหตุจึงเป็นข้อสำคัญคือตั้งใจมุ่งมั่นในการทำเหตุให้ได้ผลที่ประสงค์ให้ดำเนินไปโดยสม่ำเสมอ มีความเพียรคือพยายามทำไป มีขันติคือความอดทน มีสัจจะคือความจริง และรักษาอริยฐานคือความมุ่งมั่น ตั้งใจไว้เสมอ ๆ

ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า วิริยะ เพียร ขันติ อดทน สัจจะ จริง และ อริยฐาน ทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นธรรมที่มีประกอบกันอยู่ เมื่อยกขึ้นข้อหนึ่งก็ย่อมมีอีก ๓ ข้อ ประกอบด้วยเสมอ ไม่เช่นนั้น จะไม่ได้เลยสักข้อเดียว เช่น

อธิษฐานความตั้งใจมุ่งมั่นในที่นี้ ถ้าไม่มีอีก ๓ ข้อ เป็นอธิษฐาน ก็สำเร็จ อธิษฐานขึ้นมาไม่ได้ ท่านได้เล่าชาดกแสดงพระโพธิสัตว์ ทรงบำเพ็ญบารมี ข้อนี้มาในชาติต่าง ๆ เป็นอันมาก ในทศชาติได้ยกเนมิราชชาดกเป็นตัวอย่าง แห่งอธิษฐานบารมี ในชาดกนี้ แสดงว่า พระเจ้าเนมิราชได้ทรงมีอธิษฐานคือ ความตั้งพระทัยมุ่งมั่นในเหตุที่พึงทำและในผลที่พึงได้ด้วยปัญญา ดังที่ได้ ทรงตั้งปัญหาขึ้น และทรงแสวงหาผู้ที่สามารถจะแก้ปัญหของพระองค์ได้ด้วย ความตั้งพระทัยมุ่งมั่น จึงได้ทรงพบผู้มาถวายวิสัยนาได้แจ่มแจ้งอย่าง เปิดนรกสวรรค์ให้เห็น ทำให้พระเจ้าเนมิราชทรงได้รับความเข้าพระราชหฤทัย แจ่มแจ้งว่า เพียงแต่ท่านอย่างเดียวที่ทรงบำเพ็ญอยู่ หาเป็นการเพียงพอไม่ ควรจักต้องประพฤติพรหมจรรย์ด้วย ฯ ในชาดกนี้แสดงว่า ผู้ที่ต้องการแสวงหา ความจริง ต้องการจะรู้เห็นอะไร เมื่อมีความตั้งใจมุ่งมั่นแล้ว จะรู้จะเห็นได้ เพราะการแสวงหาผู้รู้ จะได้พบผู้รู้ที่จะแสดงให้รู้ให้เห็นได้ทั้งในเรื่องของ มนุษย์ทั้งในนรกสวรรค์ ตลอดถึงนิพพาน ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๙
ตัวอย่าง แต่งไทยเป็นมคอ

พ.ศ. ๒๕๕๗

อริฏฺฐานปารมีติ ปเนตฺถ ๑ ยํ ทพยภาสาย อธิษฐาน อิติ วลณฺชิตํ
อริฏฺฐานวณฺณํ, ตํ อตฺถโต จิตฺตตฺส ปติฏฺฐานํ สนฺธาย วุคฺคํ ๑ ตํ อริฏฺฐานํ
สพฺเพสํ สพฺพกิจฺจปฺปโยเค อิจฺฉิตพฺพํ โหติ ๑ กถํ ๑ สพฺเพ หิ ชนา
อธฺยาปนกมฺมนตฺปโยคกุตฺสกรณาทิสฺส ขงฺกิลฺลิจิ กิจฺจํ กโรนฺตฺวา ตโต ปฏฺิถกิตพฺพผลํ
อาสีสฺนติ ๑ ตตฺส อาสีสฺสิตผลตฺส ปาปฺพนสงฺฆาตา สมิทฺธิ ตํ ขถาวุคฺคํ
อริฏฺฐานํ ปฏฺิจฺจ ลพฺกติ ๑ ตลฺลจ โข อริฏฺฐานํ ผลเ เจว เหตุมฺหิ จ อิจฺฉิตพฺพํ
โหติ ๑ นิทฺสฺสนํ เจตฺถ ทฏฺฐพฺพํ ๑ อธฺยาปนเ ตาว สิฏฺษาปารกมฺนสงฺฆาเต
ผลเ อวิจฺเจทโต อธฺยาปนสงฺฆาเต เหตุมฺหิ จ อริฏฺฐานํ อิจฺฉิตพฺพํ โหติ,
กมฺมนตฺปโยเคปิ ธนฺยสาทิลากสงฺฆาเต ผลเ กมฺมนตฺสารถฺกกรณสงฺฆาเต
เหตุมฺหิ จ อริฏฺฐานํ อิจฺฉิตพฺพํ โหติ, กุตฺสกรณเปิ จ กลฺยาณสฺสวชาตกิตฺติ-
สมฺปทาสงฺฆาเต ผลเ ปาปฺวิริตฺติกลฺยาณกรณสงฺฆาเต เหตุมฺหิ จ อริฏฺฐานํ
อิจฺฉิตพฺพํ โหติ ๑ สมฺพหฺลฺลา เหตุล ชนา อตฺตโน รุจฺจนกผลเเยว อริฏฺฐานฺติ,
ปณฺฑิตภาวํ ปตฺถเณตฺติปิ เสฏฺฐภิวํ ปตฺถเณตฺติปิ เอวรฺูปํ วา เอวรฺูปํ วา
ลาภํ ปตฺถเณตฺติปิ เอวรฺูปํ วา เอวรฺูปํ วา ภาวํ ปตฺถเณตฺติปิ; เตสมฺปน
อาสีสฺสิตผลสมฺปาทกเหตุปฺปโยเค อริฏฺฐานํ นตฺติ ๑ นิทฺสฺสนํ เจตฺถ ทฏฺฐพฺพํ ๑
เตสุ โกจิ อตฺตนา อธฺยาปนเ กุสีโต โหติ, ปณฺฑิตภาวํ ปน สยํ อฺปฺปาเทตฺต-
กาโม โหติปิ; โกจิ สมฺมามกมฺมนตํ ปยุณฺชิตฺวา อณฺเฏ อคฺคิ สนฺธมํ
สมฺภูจาเปตฺวา มหคฺคิกฺขนฺธกรณสทิสฺสวเต อนฺนุกกเมน ธนฺสยจฺินเน กุสีโต
โหติ, สหสา ปน มหาธนฺราสี อฺปฺปาเทตฺตกาโม โหติปิ: โกจิ ปาปา วิริมิตฺถเจว
กลฺยาณํ กาดฺดณฺจ น ปตฺถเถติ, อถวา ปาปฺกรณํ โรเจติ น กลฺยาณกรณํ โรเจติ,
กิตฺติมา ปน ภวิตฺตมฺปิ สขฺชโน ภวิตฺตมฺปิ ปตฺถเถติ, โย “อຍံ ทုชฺชโนติ ตํ
สนฺธาย วทติ, ตสฺมี นาทิรมตฺติปิ ๑ ตสฺมา หิ เหตุมฺหิ อริฏฺฐานํ อิจฺฉิตพฺพํ
โหติ ๑ อตฺถกาโม ขถิจฺฉิตผลํ สมํ ปวตฺตาเปตฺุ เหตุกรณเ อริฏฺฐหฺยຍ สมํ
จ วิริยขนฺติสจฺจาธิฏฺฐานํ สยฺยตฺโต ภเวຍ ๑

ยถาวตุตา หิ วิริยं ขนฺติ สจฺจํ อธิญฺจานญฺจาติ จตุตาโร ฌมฺมา
 สมฺปยุตฺตญฺญา โหนฺติ ฯ เตสุ เอโก อุทฺธิญฺโจะ เสสาปี ตโย ฌมฺมา สมฺปโยคปฺตฺตาว
 โหนฺติ ฯ สเจ หิ เตสํ สมฺปโยโค น สียา เตสุ เอโกปี น ลพฺภติ ฯ นิตฺตฺสนํ
 เจตฺถ ทญฺจพฺพํ ฯ เอตฺถ หิ จิตฺตปฺติญฺจานสงฺขาตํ อธิญฺจานํ สเจ เตสํ ตินฺณํ
 ฌมฺมานํ อธิญฺจานภาโว นตฺถิ อธิญฺจานภาวํ สาเชตฺตํ น ปฏฺิพลํ โหติ ฯ อิมาย
 หิ อธิญฺจานปารมียา โพรตฺตคฺคฺสฺส อเนกชาติกาเลสฺสุ ปฺริตภาวทีปกาณิ พหฺวกาณิ
 ชาตกาณิ กถิตาณิ ฯ ทสชาติปกรณฺเ ปน เนมิราชาตกํ อธิญฺจานปารมียา
 นิตฺตฺสนํ กตฺวา อุทฺธิญฺจํ ฯ ตสฺมี ชาตเก อยมตฺโถ นิตฺตฺสึโต ฯ เนมิราชา
 กิร ปญฺญา ย กาทพฺพเหตุมฺหิ เจว ลภิตพฺพผลมฺหิ จ อธิญฺจานญฺโจะ หุตฺวา
 ปญฺหากมฺมํ อกาสิ, จิตฺตาทิญฺจานเนน จ อตฺตโน ปญฺหากมฺมํ วิสชฺเชตฺตํ
 สมตฺถญฺจํ ปุคฺคํ คเวสิ ฯ ปรีโยसानฺเ ปญฺหากมฺมํ อวิกตฺวา วิสชฺเชตฺตํ
 สมตฺถํ นีรยสคฺคณิฑฺเทศกสทิสํ ปญฺจิตํ อธิจฺจณิ ฯ เนมิราชา วิสชฺชนํ
 สุตฺวา “ทินฺนมนฺเ ทานมตฺตเมว นปฺปโปหติ, พุรฺหมจฺริยํ จริตพฺพํ โหตีติ
 เอวํ ปจฺจกฺขโต สมฺนุสฺสึ ฯ อิมสฺมี ชาตเก อยมตฺโถ ทสฺสึโต โหติ “โย หิ
 สจฺจํ กเวสิตฺตกาโม หุตฺวา กิณฺจิ ฉาตฺตํ เจว ทญฺจํ จ อิจฺจติ, โส จิตฺเต
 อธิญฺจานยฺุตเต ปญฺจิตคเวสนํ นิสฺสาย ตํ ฉาตฺตํ เจว ทญฺจํ จ สกฺโกติ,
 โลกิกกถมฺปิ นีรยกถมฺปิ สคฺคกถมฺปิ ยาว นินฺพพานกถาย ฉาเปตฺตํ เจว ทสฺสึตฺตํ
 จ สมตฺถํ ปญฺจิตํ อธิจฺจณตีติ ฯ